

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Inzet Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) Noordwest 2023	TELEFOONNUMMER	+31625762279
DATUM	30-05-2023	E-MAILADRES	erik.van.hoogstraten@provinci e-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1745350103-43593	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Erik van Hoogstraten en Bart Althuis	TEAM	SRO
		PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen
BIJLAGE	-		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Op 15 juni 2023 vindt het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) Noordwest plaats tussen een Utrechtse bestuurlijke afvaardiging en bewindspersonen van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Economische Zaken (EZK) en Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV). Dit bestuurlijk overleg vormt, samen met het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Ruimte en Infrastructuur (BO MIRT) Noordwest in het najaar, een cyclus van halfjaarlijkse momenten waarop de Rijk-regio besluitvorming over de fysieke leefomgeving plaatsvindt. In deze brief lichten wij onze inzet voor afspraken met het Rijk tijdens het BOL Noordwest toe. De inzet vanuit de provincie Utrecht is in nauw overleg met de regio's U10, Amersfoort en Foodvalley en gemeenten Utrecht, Amersfoort en Veenendaal opgesteld.

Toelichting:

Voor de realisatie van de complexe en urgente ruimtelijke opgaven waar Nederland voor staat is samenwerking tussen Rijk en regionale overheden cruciaal. Jaarlijks worden per landsdeel BO's Leefomgeving gevoerd. De provincie Utrecht vormt samen met de provincies Noord-Holland en Flevoland het landsdeel 'Noordwest'. Het BOL Noordwest vindt dit jaar op 15 juni plaats.

Het BOL Noordwest is dit keer met name een agenderend overleg, er is namelijk veel in beweging. De agenda bestaat uit drie hoofdonderwerpen:

1. Programma NOVEX;
2. Programma Woningbouw en Mobiliteit;
3. Bereikbaarheid en MIRT.

1. Programma NOVEX

De ruimte in Nederland is schaars, terwijl de ruimtelijke opgaven in ons land groot, urgent en complex zijn. Daarom neemt het Rijk een sterkere nationale regierol in de ruimtelijke ordening. Het Rijk gaat de geldende Nationale Omgevingsvisie (NOVI) op twee manieren een stap verder brengen, resulterend in een nieuwe Nota Ruimte in 2024. Allereerst door, waar nodig, nationale structurerende keuzes toe te voegen via meer dan 26 Nationale Programma's. Daarnaast door over te gaan tot (snellere) uitvoering van de NOVI via de programma's NOVEX (executiekraacht NOVI) en Mooi NL. Binnen de sterkere nationale regierol in de ruimtelijke ordening is een grote rol voor de 12 provincies en de 16 NOVEX-gebieden in ons land weggelegd. Dit betekent dat de provincie Utrecht door het Rijk gevraagd is om:

- samen met regio's, gemeenten en waterschappen voor een aantal Nationale Programma's provinciale/regionale uitwerkingen te maken van de (ruimtelijke) betekenis van nationale opgaven en doelen binnen het provinciale grondgebied. Het gaat hier bijvoorbeeld om het Utrechtse Programma Landelijk Gebied (UPLG), het provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (p-MIEK) en de regionale Woondeals 2022-203 U10, Amersfoort en Foodvalley.
- samen met het Rijk, buurprovincies, regio's, gemeenten en waterschappen, ontwikkelperspectieven en uitvoeringsagenda's (inclusief regionale investeringsagenda's) op te stellen voor de NOVEX-gebieden Utrecht-Amersfoort, Het Groene Hart, Arnhem-Nijmegen-Foodvalley en Regio Schiphol die (deels) in de provincie Utrecht liggen.
- medio oktober 2023 te komen tot een samenhangend ruimtelijk voorstel, waarin nationale opgaven en doelen uit de Nationale Programma's ruimtelijk zijn vertaald, (waar mogelijk) ingepast en gecombineerd met decentrale opgaven. Het ruimtelijk voorstel is de opmaat naar een ruimtelijk arrangement eind 2023 waarin Rijk en provincie Utrecht wederkerige afspraken maken over de uitvoering van de nationale ruimtelijke opgaven en doelen.

In dit BOL Noordwest wordt de opmaat naar het Provinciaal Ruimtelijk Voorstel Utrecht (ijkmoment twee) en de stand van zaken van de ontwikkelperspectieven en uitvoeringsagenda's van de NOVEX-gebieden Utrecht-Amersfoort en Het Groene Hart besproken. De stand van zaken van het ontwikkelperspectief voor NOVEX-gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley komt in het BOL Oost aan de orde.

Opmaat naar Provinciaal Ruimtelijk Voorstel Utrecht (ijkmoment twee)

Op 12 december 2022 heeft de provincie Utrecht van het Rijk het 'Provinciaal Startpakket fysieke leefomgeving' (startpakket) in het kader van het programma NOVEX ontvangen. Dit startpakket bevat diverse vragen vanuit de Nationale Programma's over de hele breedte van de fysieke leefomgeving. Op basis van het startpakket heeft de provincie Utrecht een proces opgestart om in oktober 2023 te komen tot een Provinciaal Ruimtelijk Voorstel Utrecht dat zicht geeft op wat binnen het provinciale grondgebied ruimtelijk wenselijk, mogelijk en realiseerbaar is. Hierover sluiten Rijk en provincie Utrecht eind 2023 een ruimtelijk arrangement. Het ruimtelijk voorstel bouwt zoveel mogelijk voort op het door Provinciale Staten van Utrecht vastgestelde omgevingsbeleid. Het ruimtelijk voorstel helpt het Rijk met uitvoering van haar beleid en biedt een basis voor het opstellen van een nieuwe Nota Ruimte. Het ruimtelijk voorstel biedt ook een (mogelijke) agenda voor de wijziging van de Omgevingsvisie provincie Utrecht. Dat wijzigingsproces vindt volgtijdelijk (in 2024) plaats.

In aanloop naar het Provinciaal Ruimtelijk Voorstel Utrecht wordt toegewerkt naar drie ijkmomenten met het Rijk. Over het eerste ijkmoment (6 maart 2023), waarin de scope (proces en aanpak) ambtelijk is besproken, bent u via Statenbrief UTSP-2028850708-1651 geïnformeerd. Voor het tweede ijkmoment is de 'Notitie Denkrichtingen, Uitdagingen en Kansen' opgesteld, dat via Statenbrief UTSP-2028850708-2054 naar u is gestuurd. In deze brief bent u ook geïnformeerd over het vervolg richting het derde ijkmoment en het uiteindelijke Provinciaal Ruimtelijk Voorstel, inclusief de besluitvorming en uw rol hierbij.

Om het uiteindelijke ruimtelijk voorstel waar te kunnen maken, zijn wederzijdse inspanningen vanuit alle overheidslagen nodig. Het ruimtelijk arrangement dat over het ruimtelijk voorstel wordt gesloten betreft de wederzijdse inspanningen van Rijk en provincie. De randvoorwaarden zullen dan ook een belangrijke component in het ruimtelijk voorstel vormen. Het invullen van deze randvoorwaarden, is essentieel voor het waarmaken van de ruimtelijke opgaven in de provincie Utrecht.

Inzet: We agenderen, vooruitlopend op het ruimtelijk voorstel met de randvoorwaarden, (1) een oplossing voor een robuust watersysteem, (2) de aanpak van de netcongestie en (3) groen groeit mee als urgente ruimtelijke opgaven waar wij het Rijk bij nodig hebben. We agenderen deze ruimtelijke opgaven nu omdat als deze niet gezamenlijk oplost worden, dit grote consequenties heeft voor andere ruimtelijke opgaven op de korte termijn tot en met 2030: zoals afremming bodemdaling, natuurherstel, nieuwbouw woningen, realisatie werklocaties en mobiliteitstransitie.

NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort: concept-ontwikkelperspectief

Het gebied Utrecht-Amersfoort is benoemd tot NOVEX-gebied vanwege de complexiteit en urgentie van de opgave voor verstedelijking, bereikbaarheid, groen en leefbaarheid (en de brede randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn) en de gezamenlijke aanpak en verstedelijkingsstrategie die al is ontwikkeld. Het gaat om Utrecht Nabij (door uw Staten vastgesteld als onderdeel van de Omgevingsvisie, Statenvoorstel PS2021OGV02) en Amersfoort Centraal! (Statenvoorstel PS2021RGW07). Op basis van beide documenten is het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort opgesteld. Dit document is aanvullend op beide basisdocumenten en bevat de gedeelde uitdagingen en opgaven van de al eerder vastgestelde kaders, evenals een geïntegreerd kaartbeeld voor de regio's U10 en Amersfoort. Het ontwikkelperspectief omvat geen nieuw beleid, agendeert de opgaven ten behoeve van gezonde verstedelijking en mobiliteit, en beziet daarbij ook de samenhangende en noodzakelijke opgaven op het gebied van bijvoorbeeld bodem en water, klimaat, energie en groen. Daarnaast spelen er ook in het landelijk gebied veel opgaven, die ook samenhangen met verstedelijking maar waaraan op andere tafels wordt gewerkt. Al deze opgaven komen samen in het Provinciaal Ruimtelijk Voorstel Utrecht, waarvoor dit ontwikkelperspectief ook een bouwsteen is.

Inzet: We bespreken het concept-Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort, en laten op basis daarvan een definitief Ontwikkelingsperspectief, een adaptief programma en een regionale investeringsagenda opstellen.

Pilot programmatiese bekostring (MRU en MRA)

In het BO MIRT Noordwest 2022 zijn financiële afspraken gemaakt over de ontsluiting van de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties in de Metropoolregio Utrecht (MRU) en de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Programmatiese bekostring biedt mogelijkheden om de doelmatigheid van de middelen te vergroten, maar hieraan zijn ook praktische vraagstukken, randvoorwaarden en knelpunten verbonden. Deze zijn beschreven in de 'Gespreksnotitie Programmatiese Bekostring', die is gemaakt voor het BO MIRT Noordwest van november 2022. In het BO MIRT is afgesproken te starten met de voorbereiding van een pilot voor de MRU en de MRA. De resultaten van de pilot programmatiese bekostring MRU worden betrokken bij de uitvoeringsagenda voor het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort.

Inzet: We stellen de opzet voor de pilot programmatiese bekostring voor de MRU vast.

NOVEX-gebied Het Groene Hart: voortgang ontwikkelperspectief

Het Groene Hart is als NOVEX gebied aangewezen vanwege de complexiteit en urgentie van de opgave in het gebied waarbij het bodem- en watersysteem en het landschap leidend zijn. Op basis van reeds gedane onderzoeken wordt in opdracht van het Bestuurlijk Platform Groene Hart een Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Het Groene Hart opgesteld. Hierbij vormen de afspraken gemaakt in de Bestuursovereenkomst Groene Hart (2022), de basis. Het ontwikkelperspectief gaat de nadruk leggen op drie kernopgaven, te weten het stabiliseren van veenbodems, het robuust inrichten van het watersysteem en het doorontwikkelen van waardevolle gebiedskenmerken. In aanloop naar het tweede ijkmoment is in het proces de urgentie van de opgaven in het gebied benadrukt en zijn schuurpunten en kansen benoemt. Hiertoe heeft het Bestuurlijk Platform de notitie 'Denkrichtingen: urgenties, schuurpunten en kansen' vastgesteld. Deze notitie wordt geagendeerd in het BOL Noordwest. Het Bestuurlijk Platform Groene Hart werkt vervolgens verder aan het ontwikkelperspectief en de uitvoeringsagenda (inclusief regionale investeringsagenda). Dit ontwikkelperspectief is een bouwsteen voor het Provinciaal Ruimtelijk Voorstel Utrecht.

Inzet: We agenderen het (dreigende) tekort aan beschikbaarheid van zoetwater voor de vernatting van de veenweidegebieden en de afhankelijkheid van het Groene Hart van de aanvoer van zoetwater uit oostelijke richting.

NOVEX gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley

Dit onderwerp staat op de agenda van het BOL Oost, de inhoud is afgestemd met de provincie Utrecht. Voor de volledigheid is de stand van zaken met betrekking tot de inzet hieronder opgenomen.

Het gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley is eveneens benoemd tot NOVEX-gebied vanwege de complexiteit en urgentie van de opgave voor verstedelijking, bereikbaarheid, groen en leefbaarheid (en de brede randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn) en de gezamenlijke aanpak en verstedelijkingsstrategie die al is ontwikkeld. Voor dit gebied is de Verstedelijkingsstrategie 'Meer landschap, meer stad' (Statenvoorstel PS2022RGW146) opgesteld, gericht op realisatie van 100.000 woningen (40.000 woningen Regio Foodvalley) tot 2040 en bijbehorende arbeidsplaatsen. In deze strategie is natuurontwikkeling een belangrijk onderdeel. Voor delen van dit gebied ligt er ook een belangrijke opgave als het gaat om natuurversterking en landbouwtransitie. Het proces om te komen tot een ontwikkelperspectief wordt gecoördineerd door de provincie Gelderland. In samenwerking met het Rijk, de provincie Utrecht, de twee regio's, gemeenten en waterschappen wordt een ontwikkelperspectief uitgewerkt voor dit gebied met bijzondere aandacht voor verstedelijking, landelijk gebied en energie. De eerste versie van dit ontwikkelperspectief is naar verwachting in augustus gereed. Daarbij is de insteek dat deze geen nieuw beleid omvat, maar vooral opgaven benoemt waar Rijk en regio samen mee aan de slag moeten.

2. Programma Woningbouw en Mobiliteit

Het ministerie van BZK heeft in 2021 € 500 miljoen beschikbaar gesteld om te investeren in de 17 grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties, waaronder Groot Merwede (Utrecht en Nieuwegein), Spoor- en A1-zone Amersfoort en Foodvalley (Spoorzone Veenendaal). Deze middelen zijn beschikbaar voor het investeren in randvoorwaarden voor woningbouw. Het gaat daarbij bijvoorbeeld over de kwaliteit van leefomgeving en onrendabele toppen (niet om infrastructuur). Dit is dus aanvullend op de financiële mobiliteitsafspraken die in het BO MIRT Noordwest 2022 zijn gemaakt tussen de ministeries van BZK en IenW met de gemeenten Utrecht, Nieuwegein, Amersfoort en Veenendaal over de ontsluiting van de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties Groot Merwede, Spoor- en A1-zone Amersfoort en Foodvalley.

Inzet: Gemeenten Utrecht, Nieuwegein en Amersfoort hebben bij het ministerie van BZK een investeringsvoorstel ingediend. Voor Groot Merwede gaat het om een bijdrage aan randvoorwaardelijke investeringen (inrichting openbare ruimte, vergroening en klimaatadaptatie). Voor Amersfoort Spoor- en A1-zone gaat het om een bijdrage aan verplaatsing van bedrijven in de ontwikkeling Langs Eem en Spoor. Afspraken over Spoorzone Veenendaal verlopen via het BOL Oost. Deze afspraken worden rechtstreeks tussen het ministerie van BZK en de gemeenten gemaakt.

3. Bereikbaarheid en MIRT

MIRT is de afkorting voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. Het is een overzicht van alle infrastructuurprojecten waar sprake is van een ruimtelijke ingreep en waar de rijksoverheid direct financieel bij betrokken is. MIRT-projecten die relevant zijn voor de provincie Utrecht zijn met name: MIRT-verkenning OV en Wonen in de regio Utrecht (onderdeel programma U Ned), A28/A1 Knooppunt Hoevelaken, A1/A30 Barneveld, Noordelijke Randweg Utrecht, en A27/A12 Ring Utrecht.

Strategische heroriëntatie IenW

In de Kamerbrief '[Vooruitblik MIRT 2023](#)' hebben de bewindspersonen van IenW een strategische heroriëntatie aangekondigd. In plaats van te investeren in aanleg van infrastructuur wordt een groot deel van dat gereserveerde geld ingezet om onderhoud en renovatie te plegen voor het wegen- en vaarwegenprogramma. Dat houdt in dat verbredingen en aanleg van een deel van de (vaar-)wegen worden uitgesteld. De effecten van deze heroriëntatie op de specifieke MIRT-projecten in provincie Utrecht (zie hierboven) moet de komende maanden duidelijk worden.

Aangegeven is dat de gelden voor de ontsluiting van nieuwe woningbouw (€ 7,5 miljard) en voor verkeersveiligheid ongemoeid blijven. In het BOL Noordwest wordt de tussenstand gedeeld.

Inzet: We zetten in op handhaving van de gemaakte MIRT afspraken, omdat ze belangrijk zijn voor onze bereikbaarheid en de realisatie van nieuwe woningen. Mocht het Rijk toch met Utrechtse projecten gaan schuiven, dan zetten wij in op goede (nieuwe aanvullende) projectafspraken om invulling te kunnen geven aan onze opgaves. Hiermee kunnen we de impact van projecten die worden uitgesteld, opvangen en tegelijkertijd de mobiliteitstransitie naar meer lopen, fietsen en ov te versterken.

Regio alternatief Tracébesluit A27/A12 Ring Utrecht

Samen met de gemeente Utrecht stellen we op dit moment een alternatief op voor het Tracébesluit A27/A12 Ring Utrecht (ARU), zonder een verbreding van de A27 ter hoogte van Amelisweerd. U bent hier als staten in februari 2023 in een [technische sessie](#) nader over geïnformeerd. De minister van IenW heeft aangegeven het Tracébesluit te heroverwegen als het ARU een gelijkwaardige verbetering van de bereikbaarheid realiseert. Naast de stand van zaken ARU bespreken rijk en regio of er op korte termijn ruimte is voor bijvoorbeeld tijdelijke woningbouw op Rijnenburg. De onderzoeken van het ARU en de mogelijkheden voor tijdelijke woningbouw op Rijnenburg zijn nog in ontwikkeling.

Inzet: We bespreken de voortgang ARU en kijken vooruit naar de volgende stappen.

Vervolprocedure / voortgang:

Na het BOL Noordwest zullen we u informeren over de uitkomsten van dit bestuurlijk overleg. Dit doen wij gelijktijdig met de Tweede Kamerbrief die de bewindspersonen sturen ten behoeve van het MIRT debat op 5 juli as.

Het eerstvolgende moment na het BOL Noordwest om afspraken met het Rijk te maken is het BO MIRT Noordwest dat plaats vindt in het najaar van 2023.

Over onze regionale inzet, de inhoudelijke keuzes en financiering blijven wij met u in gesprek.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen